

קובץ
הערות וביאורים
בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפ"ש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

צו

גליון כח (תפז)

יוצא לאור על ידי
תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

שנת העיבור, תהא שנת משיח טובה, שנת תשמט ידיך

שנת המאתיים להולדת כ"ק אדמו"ר הצ"צ

שנת הארבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

בי"ה. עשי"ק פי צו שנת תשמט ידך.

תוכן הענינים

שיחות

האם להרבות בשמחה בט"ו שבאדר ראשון.....ג
זכירת מעשה עמלק בכל יום וקריאת פי' זכור.....ו

לקוטי שיחות

משכן אם הי' בו קדושת מקום.....ח
נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני רק בקרבנות נדבה.....י
עולה דורון הוא.....י
בקרבנות צ"ל הענין "אמרתי ונעשה רצוני".....יא
בענין הנ"ל.....יב

חסידות

הערות ומ"מ בתניא.....יב

שונות

הערה באג"ק אדמו"ר מוהרי"צ.....יד
בענין התרגום "הוי' אלקים" באידיש (גליון).....טו

היום יום

הערה בלוח היום יום ג' אייר.....יט

ש י ח ו ת

א. ב"התוועדות" ש"פ תצוה ש.ז. כתב בהערה 103: "פשטות לשון הרמ"א (סו"ס תרצז) ד"י"א שחייב להרבות במשתה ושמחה ב"ד שבאדר ראשון ואין נוהגין כן, מ"מ ירבה קצת בסעודה כדי לצאת ידי המחמירים וטוב לב משתה תמיד", משמע, דב"משתה" כוונתו למשתה של שמחה, וצ"ע שלא כלל בזה גם שושן פורים קטן - כבהתחלת חסימן, ובפרט שמסיים "תמיד". עכ"ל. ועייג"כ בשיחת ש"פ תשא שהקשה כן, ומסיים "ודוחק הכי גדול לומר שנשמט מכל הדפוסים".

והנה בגליון תפד (ס"א) מביא הרב א.י.ב. גערליצקי שי את דברי הטור בשם הרי"ף שרק ב"ד בלבד מרבינן במשתה, והב"י הביא כן גם מהגהות מיימונית בשם הסמ"ק. [וה"י כתבו בריש גליון תר"י דמאריסטאון], וכמו כן הבאתי בריש גליון תפה השיטות בזה ממ"ש א"יז הי"ד בשו"ת "משנה שכיר" חלק או"ח סי' רלב, דלכאוי בפשטות י"ל שהרמ"א אזיל בשיטתם, וא"ש.

ברם לאחר עיון נראה דא"א לומר כן, וה"צ"ע"י כאן היא קושיא גדולה - ובחקדם מה שראיתי בגליון סב (ס"א) של הערות התי' ואנ"ש דכפר חב"ד שכתב: "ובלקו"ש ח"א (עי' 175) מביא כ"ק אדמו"ר שליט"א הרמ"א הזה ומפרש שיש ב' דעות אם גם בשושן פורים יש ענין להרבות בסעודה או לא, ומבאר שמפשטות ל' הרמ"א משמע כדעה הבי' משום שמסיים "תמיד", שמשמע שבמקום שיש איזה סברא לשמחה צריכין לקיימו, ולכאוי עפ"י סר הצ"ע למה לא כלל שושן פורים קטן, שהרי מפרש שכלל אותו במלת "תמיד" (והטעם שלא הזכירו בפירוש י"ל שהוא משום שיש ע"ז מחלוקת), שע"יז שכותב "תמיד" מראה שצריכים להחמיר כשיש איזה ענין של שמחה, ויתר על כן אינו מובן מה שמסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א בשיחת ש"פ תצוה הנ"ל "ובפרט שמסיים "תמיד"י", למה ע"י"ש קשה יותר - הא ע"יז מיושב הצ"ע"י. עכ"ל התי' ל.ג.ו. שם.

ומעירים ע"ז המערכת שם (בס"ב): "וי"ל בפטות, שמ"ש בח"א אין הכוונה שמ"ש הרמ"א "תמיד" מתכוון לחדש שגם בשושן פורים קטן יש להרבות במשתה, אלא שמכך שהרמ"א הזכיר לי "תמיד" יש ראוי שגם בשושן פורים יש להרבות במשתה, אבל אי"ז סיבה שלא יזכיר זאת הרמ"א בפירוש, וזהו מה שמקי כ"ק אדמו"ר שליט"א בהע"י לשיחת ש"פ תצוה הנ"ל, דאם לא הי' הרמ"א כותב "תמיד" הי' אפ"ל דס"ל שא"צ להרבות במשתה בשושן פורים קטן, אבל השתא שכותב "תמיד", דמוכח מזה - כנ"ל - שבכל מקום שיש סברא לשמחה יש לשמח, קשה למה לא יזכיר שושן פורים קטן.

אך עצ"ע מ"ש כ"ק אדמו"ר שליט"א "ובפרט שמסיים "תמיד", דמשמע שגם בלא זה קשה, והרי ע"פ מ"ש בח"א שיש דעות דס"ל שא"צ להרבות במשתה בשושן פורים קטן - אם לא הי' כותב "תמיד" הו"א דהכי ס"ל, ולא הוה קשה מידי". עכ"ל המערכת.

ולענ"ד לא ירדו לעומק כוונת הצ"ע, וקושיית כ"ק אדמו"ר שליט"א היא פליאה עצומה; ובתחילה ברצוני לעמוד על השגת המערכת. שלא הבנתי במה שכתבו "שמכך שהרמ"א הזכיר לי תמיד יש ראוי שגם בשושן פורים קטן יש להרבות במשתה. . קשה למה לא יזכיר שושן פורים קטן", והרי הנ"ל כתב בטעמא דמלתא ש"הטעם שלא הזכירו בפירוש י"ל שהוא משום שיש ע"ז מחלוקת" וע"ז לא ענו לו מאומה.

ברם טעם זה אינו נכון, שהרי גם ב"ד שבאדר ראשון יש מחלוקת אם להרבות במשתה או לא, וכמו שכתב הרמ"א בהדיא ד"י"א שחייב להרבות במשתה ושמחה ב"ד שבאדר ראשון ואין נוהגין כן, מ"מ ירבה קצת בסעודה כדי לצאת ידי המחמירים".

ולפי"ז מקשה כ"ק אדמו"ר שליט"א, אם כך הדבר שהרמ"א מביא הדעה שלא נוהגין כן (להרבות במשתה ושמחה ב"ד) ומ"מ מסיים ש"מ"מ ירבה קצת בסעודה כדי לצאת ידי המחמירים" - אי"כ הו"ל למימר כך גם גבי ט"ו שבאדר ראשון, שהרי גם שם יש מחלוקת בדבר (כמובא בלקו"ש ח"א

הנייל [והיינו שהטור בשם הרייף והגהות מיימונית בשם סמ"ק וביי ס"ל דרק בי"ד חייב בסעודה, משא"כ במנהגים ולבוש וא"ר ס"ל דאף בט"ו יש חיוב סעודה] אי"כ למה שם אינו פוסק ש"מ"מ ירבה קצת בסעודה כדי לצאת ידי המחמירים, דמאי שנא י"ד מט"ו, והרי בשניהם קיים מחלוקת, אי"כ למה דוקא בי"ד חושש הרמ"א "לצאת ידי המחמירים", ולא בט"ו?!

- [באליהו רבה שם רק מדויק, דכיון שהרמ"א לא מזכיר ט"ו משמע דס"ל שאין חיוב משתה בט"ו, אבל כ"ק אדמו"ר שליט"א תמה דלמה שונה ט"ו מיי"ד כנ"ל].

ואח"כ מוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ובפרט שמסיים 'תמיד' - כלומר שבמקום שיש איזה סברא לשמחה צריכין לקיימו - כמ"ש בלקו"ש ח"א הני"ל, אי"כ בודאי שהי צריך לכלול בזה גם שושן פורים קטן, (ואין לומר כמ"ש הני"ל שלכן אינו מזכירו כיון שיש בזה מחלוקת, שהרי גם בי"ד יש מחלוקת ומזכירו כנ"ל).

ולפי"ז מיושב היטב מה שהקשה המערכת דאם לא היי כותב "תמיד" לא היי קשה למה אינו מזכיר שושן פורים קטן, כי י"ל שס"ל כדעת אלו שאין חיוב משתה ושמחה בט"ו, ומההערה משמע שגם בלא"ה היי קשה - כי לפי האמת גם בלאו שהיי כותב "תמיד", קשיא טובא דלמה דוקא בי"ד בלבד חושש הרמ"א "לצאת ידי המחמירים" ולא בט"ו כנ"ל, ומה שמסיים "תמיד" רק מוסיף בהקושיא, כנלע"ד בעומק כוונת הצ"ע של כ"ק אדמו"ר שליט"א.

והנה מה שהקשה הרב א.ג.ב. גערליצקי שי (בריש גליון תפ"ד): "בהטעם . . . דלמ"א הי"ז רק בי"ד ולא בט"ו מכיון דלשו"ן המשנה הוא רק בנוגע לי"ד, לכא"ו צלה"ב דהרי עכצ"ל דנקט י"ד והי"ה ט"ו, מכיון דלענ"ן הספד ותענית זה וזה שוין, הן בנוגע לי"ד והן בנוגע לט"ו, וא"כ לשיטה זו דהספד ותענית כולל גם שמחה אי"כ הוא צ"ל גם בט"ו עכ"ל.

אמנם לק"מ, וכפי שמסביר זאת א"י הי"ד בשו"ת "משנה שכיר" או"ח סי' רלב (שהבאתי בגליון תפה הני"ל) דלדעת הר"ן והרי"ף וכו' אמנם בט"ו שבאדר ראשון אמנם ליכא איסור דהספד ותענית, וא"כ אי"ש למה אין חיוב של משתה ושמחה בט"ו.

ברם מ"ש א"י שם גם בדעת הרמ"א דס"ל דמשתה ושמחה תליא בהספד ותענית, תמוה מאד לכאוי, שהרי הרמ"א פוסק שם דימי י"ד וט"ו שבאדר ראשון אסורים בהספד ותענית, ואעפ"כ גבי משתה ושמחה אינו פוסק כן אלא ב"ד בלבד, ואילו הי' תליא זב"ז הי' לו לומר בהדיא דגם בט"ו חייבים במשתה כמו שמזכיר ט"ו לגבי הספד ותענית, ולכאוי בזה צדקו דברי המנחת אלעזר (ח"ב סי' ה) שס"ל דלהרמ"א אינו תלוי זב"ז (שא"י בתשובתו שם (אות ד) השיג עליו).

הרב ישכר דוד קלויזנר
- נחלת הר חב"ד -

ב. בשיחת קודש דחג הפורים שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א דמכיון שבכל יום ויום מזכירים "מעשה עמלק" ואומרים הפסוקים דסו"פ תצא, ומקיימים בזה מ"ע דאורייתא, אי"כ מהו החידוש שניתוסף בקריאת פי' זכור שקוראים ג"כ פסוקים אלו, כיון דגם ביום שלפניו כבר קיים המ"ע מהי"ת.

לכאורה יש לומר, דהלא יש פלוגתא בראשונים אם מקיימים מצוה זו גם ביחיד ובלי ס"ת, או דבעינן מתוך ס"ת דוקא ובעשרה דוקא, דבסי' חרדים (מ"ע התלויות בפה פי"ד סי' כ"א) כתב דכאוי"א אפשר לו לקיים מצוה זו בפני עצמו ובלי ס"ת, וכתב שכן משמע גם דעת הרמב"ם והסמ"ג שלא הזכירו כלל דבעינן עשרה ובס"ת דוקא, ועי' גם מנחת חינוך מצוה תרי"ג שכ"כ, ובשו"ת תורת חסד או"ח סי' ל"ז אות ה' עיי"ש, וכן בשו"ת ציץ הקודש ח"א סי' נ"א, ואפ"ל דלדיעה זו מזכירים מעשה עמלק בכל יום כיון שמקיימים בזה מ"ע דאורייתא, (ועי' שלי"ה תושב"כ סו"פ תצא שכתב להזכיר מעשה עמלק בכל יום, ועי' גם שו"ע אדה"ז סי' ס' סעי' ד'). ולדיעה זו

י"ל דהא שתיקנו פי זכור לקרותו בציבור, היז לאלו שאין מזכירים בכל יום, דעכ"פ פי"א בשנה יהי זה שוה לכל נפש.

אבל יש ראשונים דסב"ל דקיום המצוה אפשר להיות רק בס"ת ובעשרה, וכמבואר ברא"ש ברכות פי"ז סי' כ', ועי' בסי תרומת הדשן סי' קי"ח בדעת הרא"ש, ועיי' גם בתוסי' ברכות יג,א, בד"ה בלשון, ומגילה יז,ב, בד"ה כל התורה, [וביאר בסי' פעולת שכיר על מעשה רב אות קל"ג דהמקור לזה הוא במגילה יח,א, קראה ע"פ לא יצא אתיא זכירה זכירה כו' וכתוב התם "זכרון בספר" מה להלן בספר כו' אלמא פשיטא להו שהזכירה בעינן בספר, והטעם דבעינן בציבור דוקא כתב בסי' קרן אורה ברכות ה,א, כיון שהזכירה היא לתכלית המחיה, והמלחמה היא מן המצוות המוטלות על הציבור ולא על היחידים, וכ"כ בסי' מהר"ם שיק על המצוות שם בסו"פ [תצא] וראה אנציקלופדיה תלמודית כרך יב ע' רכ, ולכן לשיטה זו בכדי לקיים המ"ע מה"ת בעינן בס"ת דוקא ובציבור, ושפיר אמרינן ד"י"א דהקריאה דפי' זכור היא מדאורייתא, כי לשיטה זו רק באופן כזה מקיימים המ"ע מה"ת, ואנו מחמירים כבי' הדיעות, דאולי יש קיום מ"ע מה"ת גם ביחיד ובמילא כדאי לאומרו בכל יום, אבל אולי גם ההלכה דבעינן בס"ת דוקא וברבים דוקא. [והטעם דקבעוה פי"א בשנה הוא כמ"ש הר"י פיק עפ"י הגמ' ברכות נח,ב, דשכחה הוא לאחר י"ב חודש, ויעויין גם בשו"ת חתם סופר אבהע"ז סי' קי"ט שכ"כ].

ובנוגע למצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים דלכאורה גם קיומם הם מה"ת מצד ואהבת לרעך כמוך ומצוות צדקה, הנה בלקו"ש חט"ז ע' 366 נתבאר דבפורים נתחדש הענין דקיימו מה שקיבלו כבר, שניתוסף הענין דקיום ברצון, וכשהקיום הוא ברצון אז מוסיף על מה שמוכרח, וזה מתבטא במצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים, דמה"ת מצד מצוות אהבת ישראל ליכא חיוב לחפש יהודי לקיים מצוות ואהבת לרעך כמוך, וכאן ניתוסף חידוש דצריך לחפש יהודי וליתן לו משלוח מנות בכדי להרבות שלום וריעות בין ישראל לחבירו, ועד"ז במתנות לאביונים דמה"ת המצוה היא אם בא עני אליו כו' ומקיים פתוח תפתח וכו' אבל אין מצוה לחפש עני וליתן

לו צדקה, וזהו ניתוסף בפורים שצריך לחפש עני וליתן לו.
(ואולי לא הבנתי השאלה כדבעי).

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ג. ב) בהא דנתבאר בלקוי"ש פי פקודי (סעי' ב') דלשיטת רש"י אפשר להקריב קרבנות גם בלי קלעי החצר וגם בלי המשכן, ומספיק במזבח לבד עיי"ש, לכאורה היי אפ"ל דזהו ממש כהא דמצינו בנוגע לבית המקדש דמקריבין אעפ"י שאין בית, כיון שהמקום נתקדש, וא"כ היי אפ"ל דגם במשכן ישנו קדושת מקום, ולכן מספיק המזבח לבד.

דהנה מצינו פלוגתא בראשונים אם למשכן היי רק קדושת מחיצות או גם קדושת מקום, דהמהרש"א שבועות טו, א, בד"ה אבל, ביאר דברי התוס' דבמשכן לא היי קדושת מקום, ולא היי צריך לקדש המקום בהיקף ב' תודות ובשירי מנחה, וגוף המשכן נתקדש במשיחה בלבד, ורק בימי יהושע שנתקדש בקביעות מקום היי צריך לקדש המקום עיי"ש, אבל הר"ח שם בשבועות כתב דגם במשכן נתקדש המקום בהיקף ב' תודות ובשירי המנחה, (ועיי"ש ברשב"א שהקשה ע"ז) ומשמע דסב"ל דגם במקדש היי קדושת מקום, (ועיי' מנחות צה, א, ברבנו גרשום שם "כלומר שאין ראויים ליכנס באותו מקום שהיי בו אוהל מועד מפני שהיי קדוש", ועיי' בתוס' יומא מד, א, בד"ה בשילה בא"ד דדייקו רק כשהעמידוהו במקום אחר) וראה בכ"ז באמבוהא דספרי פי נשא אות כ"ד, ובמשך חכמה פי נשא ד"ה וימשחם, ובסי' שערי טהר ח"א ע' 318, ובסי' תורת הקודש ח"ב סי' נ"ח, ובסי' כנסת הראשונים זבחים ח"ב ע' כ"ו, וראה לקוי"ש ח"ו ע' 168 ובח"ח ע' 26, ובחט"ז ע' 469, ובהערות וביאורים גליון רפ"ט סי' א' (א') וא"כ היי אפ"ל דזהו גם שיטת רש"י ולכן אפשר להקריב גם במזבח לבד בלי המשכן ובלי קלעי החצר כמו במקדש. ועפ"י היי מקום לתרץ ג"כ שיטת רש"י בפי פקודי דאינו לומד כהרמב"ן שהקרבנות

הקריבו לאחר שהעמידו קלעי החצר כמבואר בהשיחה, כי כנייל יש קדושת מקום ואייצ לזה.

אבל פשוט דאי אפשר לומר כן, דהרי רש"י עצמו בשבועות שם בד"ה שתי תודות ביאר דקידוש זה היי בימי נחמיה בן חכליה ומיניה גמרינן עיי"ש, ומבואר דסב"ל דבאמת במשכן לא היי קדושת מקום כשיטת הרי"ח, ובמילא ודאי צ"ל דזה אינו הטעם לשיטת רש"י.

אבל בסי משנת יעבץ יו"ד ס"י כ"ז באמת רצה לתרץ לשיטת הרי"ח וכוי שיש קדושת מקום, דבמילא שוב אין צורך לומר כהרמב"ן שהכתובים נכתבו שלא כהסדר, אלא דבאמת הקריבו לפני שהעמידו הקלעים כיון דכבר ישנה קדושת מקום.

אבל אח"כ הקשה ע"ז דא"כ למה אמרינן בתוספתא זבחים פ"ז ה"ב הנותן ע"ג המזבח בשעת פירוקה או בשעה שגילה הרוח את היריעה אל עשה ולא כלום, ואי נימא דהיי שם קדושת מקום למה לא עשה ולא כלום, וזהו ע"ד שכתבתי בגליון הקודם מהתו"כ "ולא בעת פירוקו", דאי נימא שהיי קדושת מקום למה אמרינן ולא בעת פירוקו, כיון דצ"ל דגם הקרבה מותרת, וכן אם נתפרק שלא מחמת המסעות עיי"ש, וקושיות אלו הם גם לפי הני"ל בשיטת רש"י, (נוסף למה דסב"ל לרש"י כנייל שלא היי קדושת מקום), וכן הלימוד בגמ' זבחים שם סא,ב, "אעפ"י שנסע אוהל מועד הוא" משמע דאין זה מצד קדושת המקום אלא דנחשב שיש אוהל מועד, וראה בסי נתיבות הקודש זבחים שם.

ובמשנת יעבץ שם ר"ל לשיטת הרי"ח דרק הפעם הראשונה קידשו המקום, כיון דמצד הציווי היו צריכים להקריב הקרבנות לפני שהעמיד הקלעים, ולכן הוצרכו לקדש המקום ומקריבין מצד קדושת המקום ע"ד הדין דמקריבין אעפ"י שאין בית, אבל אח"כ שהעמידו המחיצות מקודם, באמת לא קידשו המקום כי היי קדושת מחיצות לבד, ובמילא אי"ש הא דתניא בתוספתא דלאחר שפירקו לא עשה ולא כלום כיון דאח"כ שוב לא היי בו קדושת מקום עיי"ש בארוכה.

ד. ג) בהמבואר בלקו"ש פי' ויקרא (סעי' ו') דעיקר הדגשת הענין ד"ריח ניחוח" אינו בקרבנות שבאים לכפר על האדם דעיקר הבאתם אינו צורך גבוה "שאמרתי ונעשה רצוני", אלא בשביל האדם עצמו שיתכפר לו עוונו, וכן הוא בקרבן תודה דהקרבה זו שייכת לתועלת שלו דמאחר שהקבי"ה עשה לו נס הרי מובן שהאדם צריך להודות על זה, ועיקר ההדגשה הוא בקרבנות נדבה עולה מנחה ושלמים עיי"ש.

יש להעיר מלקו"ש פי' לך תשמ"ז (סעי' ג') שהעולה שהיא כליל לה' ענינה לחבב את ישראל אל אביהם, (כמ"ש במדרש תדשא) אבל השלמים והחטאת באים (בעיקר? גם?) לתועלת המקריב (או בשביל קבלת מזון או בשביל לבטל ענינים בלתי רצויים וכו') עיי"ש. וכאן מבואר דשלמים הוא רק בשביל צורך גבוה שאמרתי ונעשה רצוני, אבל אפ"ל בפשטות דבכללות עולה ושלמים דומים זה לזה, אלא בפרטיות יש לחלק בין עולה ושלמים עצמם דבעולה הי"ז מתבטא יותר מבשלמים.

ויש להעיר גם במ"ש במדרש תנחומא פי' צו (עה"פ וזאת תורת זבח השלמים) וז"ל: אתה מוצא כל הקרבנות שהיו מביאין היו מביאין על העבירות, אשם כשהוא מקריבו הי מקריבו על העבירות כו' והחטאת היתה באה על השגגה כו' עולה באה על הרהור הלב כו' אבל התודה שהיתה באה על הנס היתה באה, אמר הקבי"ה חביבה עלי מכל הקרבנות כו' ואף דוד אמר זובח תודה יכבדנני כו' עכ"ל, (וראה גם במדרש שם פי' תצוה עה"פ ועשית מזבח מקטר קטורת דעיקר החביבות הוא בקטורת) נמצא דכאן סב"ל דעיקר החביבות הוא בתודה יותר מבעולה.

ה. ד) בהא דכתב בהערה 43 דאף שהעולה מכפרת על עשה וכו' - הרי עיקר כוונת הכתוב היא לעולת נדבה כו' עיי"ש.

לכאורה י"ל ג"כ עפ"י מ"ש בהערות וביאורים גליון שס"ו דאף כשבא על עשה כו' מ"מ אמרינן דעולה דזרון הוא כי באמת התשובה מכפר, אלא בכדי שיהי מרוצה וחביב לפניו ית' כקודם החטא כו' הי' צריך להביא קרבן עולה כמ"ש באגה"ת פ"ב עיי"ש, ואיתא באחרונים בהא דאמרינן דעולה דזרון הוא דלכאורה איזה דין יש בזה ומאי נפק"מ? וביארו דאם השולח דזרון מכוון לתועלת עצמו בחשבו שהעולה צריך לתקן איזה פגם שנשאר אצלו, נמצא דאינה באה להקבלת פנים לרצות עבורו, כיון דלא נתן העולה בתורת דזרון כהכרת הטוב על שמחל לו חסר לו ריצוי זה, ולזה אמרינן דגדרו של העולה שיוכל לפעול בו ריצוי הוא כשמביאו רק משום דזרון ואינו מתכוון בשביל עצמו כלל דרק עי"ז פועל עליו העולה שנתרצה לגמרי כקודם החטא וכו' עיי"ש, ולכן אפ"ל דגם כשמביאו לכפר על עשה וכו' הנה כל כוונתו היא בשביל גבוה לבד ולכן נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני, דרק עי"ז נפעל שלימות הריצוי.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי

- ר"מ בישיבה -

ו. בלקו"ש פ' ויקרא ש.ז. מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א (סוף ס"ג): "שהכוונה בקרבנות צ"ל רק ש"אמרתי ונעשה רצוני", היינו לא זה שהאדם מקבל עליו עול מלכותו. . אלא רק שרצונו של הקב"ה יתקיים, "נעשה רצוני" מאליו, כאילו אין כאן גברא עושה המצוה אלא "הקרבן נעשה מאליו ומעצמו. . צורך גבוה" עכלה"ק, עיי"ש.

ויש להעיר מלקו"ש ח"ו ע" 21 ואילך (בענין "נתאוהה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים"), וז"ל (הערות 70, 75): "עשיית הדירה הוא דוקא עיי' שלילת וביטול הרגש המציאות בתכלית (שלא יחשוב האדם: והרי דבר אני בזה שהשלמתי את הכוונה)... ואף שעשיית דירה זו באה רק עיי' עבודת האדם, מ"מ אין בה שום עירוב של הרגש מציאותו..." עכ"ל ועיי"ש בארוכה.

וזה מוסיף ביאור בהענין, דלכאורה הוא דבר והיפוכו, דמצד אחד ענין הקרבנות היא ציווי ברור להאדם - "אדם כי יקריב מכס" וכו'. ולאידך, צ"ל העבודה דוקא באופן "כאילו אין כאן גברא עושה המצוה".

אלא הביאור הוא, שאדרבה, הא בהא תליא, ודוקא עיי תכלית הביטול נעשית העבודה בתכלית השלימות, כמבואר שם בסוף העי' 75.

*

ז. בלקוי"ש פ' ויקרא (סוף סי"ג) מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א: "כל הכוונה בענין הקרבנות (שלא נראה בזה שום תועלת), שהאדם יקריב את הקרבן אך ורק מפני שזהו רצונו ית', ותו לא". עכלה"ק, עיי"ש.

ולהעיר מהפטורת שבת זו - פ' זכור, (שמואל א טו, כב): "ויאמר שמואל החפץ לדי בעולות וזבחים כשמוע בקול ה' הנה שמוע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים".

שבזה מודגש תפקידו של האדם, להקשיב ולשמוע לאמירתו של הקב"ה.

הרב ברוך שלום יעקבסון
- תושב השכונה -

חסידות

ח. מועתק בזה הערות מאדמו"ר הכ"מ ע"ה ז"ל מה שרשמם על גליון התניא שלו. מכיון שבימים אלו - כמתאים לשיעור חת"ת - לומדים פרקים ל"ו - ל"ז לכן נעתקו במיוחד ההערות לפרקים אלו.

כנראה מטרת הערות אלו היא להקל על הלומד ע"י ציונים לעוד מקומות (במיוחד בתניא) ששם נתבאר ענין המסויים בפרטיות יותר כו'. וע"פ מאחז"ל הנאמר על דברי תורה - "עניינם במק"א ועשירים במקום אחר", יסתייע הלומד ומעיין (במקום אחר) בהבנה יתירה בהענין שלומד.

פרק ל"ו

(דף מו, ב):

"כי קודם שנבה"ע"י - תניא פ"כ, פכ"א פל"ג.
"אני ואפסי עוד"י - ישע"י מז, ח.

(דף מז, א):

"אתכפ"י" - תניא פ"י, פל"ג פל"ז ס"פ מ"ט.
"עוז"י - תהלים כט, י: עוז לעמו יתן גוי ובפירש"י לתהלים - שם התורה שהיא מעוזם של ישראל (זבחים קטז:).
"כי באור פניך"י - נוסח תפלת י"ח.

(דף מו, ב):

"והופע"י - נוסח תפלת י"ח דר"ה.

פרק ל"ז

(דף מז, א):

"החיות שבהם"י - תניא פ"ח.
"קדושת המצוה"י - תניא פל"ה. פ"מ.
"הרהור לאו כדיבור דמ"י"י - ברכות כ, ב. ותוס' שם. תניא פל"ח פל"ט פנ"ג.
"עקימת שפתיו דהוי כמעשה"י - אגה"ק סכ"ט. קו"א ד"ה עיין בע"ח.

(דף מז, ב):

"מל"ית"י - פ"ד.
"העברה לגמרי"י - פ"ז.
"בשר יחדיו"י - ספלי"ן.

(דף מח, א):

"אתה הראת"י - פל"ן.

"אה"ר בתענוגים" - פ"ט.

(דף מח,ב):

"שקולה.." - פלי"ד.

"חיי נפשו" - אגה"ק ס"ד.

(דף מט,א):

"לעשותם כתיב" - פ"ז. פ"מ.

"חשוכא לנהורא" - פלי"ג. פלי"ו. ספמ"ט.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן

- ר"מ במתיבתא -

ש ו נ ו ת

ט. באג"ק אדמו"ר מוהרי"צ נב"מ (כרך י' עמ' קס) נדפס מכתב אל הרה"ח ר' יוחנן גורדון ע"ה, הפותח בזה"ל: במענה על מכתב ידידי היקר לי בשתיים א) על המסופר ותוכנו הנעלה בחינוך אניש יחיו בקבלת עול מלכות שמים פנימי ועצמי. ב) על אשר משמח את לבבי בהעתקתו את סגנון מכתב ר'... ווי די איינגעקארבעטע חסידותיע קינדערשע הארץ רעדט אויף פשוטין מאמע אויסשפראך. עכ"ל.

ולהבהרת הענין ראוי להעתיק מרשימותיו של הרה"ח ר' יוחנן הנ"ל, וז"ל:

...המלמד הנ"ל [ר' אפרים קורניצער שה"י מלמד בדאקשיץ] סיפר לי אשר היו זמנים אשר הי' מלמד בת"ת של בני עניים, ולמד אצלו תלמיד אחד שמו מלך קזיניץ (ש"יב של ר' זאב קזיניץ) הנמצא כעת באה"ק... אביו [של הילד מלך] הי' מתפרנס ממה שהי' נוסע חוץ לעיר בסוס ועגלה וחופר עגלה עם חול, והי' מביא לעיר למכור עבור 15 קאפיקות. בימי החורף שהיום קצר הי' עושה שתי נסיעות ביום והרוויח 30 קאפי. נוכל להבין אשר הי' צריך מקודם לפרנס את הסוס

כדי שלא יפשוט לו את הרגל, ולפרנס אנשי ביתו. הנער מלך למד בת"ת, בימי הקיץ הלך יחף, אבל בחורף בעת השלג והקור? לתפור לו מנעלים זהו שלא לפי כחו! וסיפר לי המלמד הנ"ל אשר במשך שני תורפים, אחר שאבי הילד התפלל ותיקן, לקח את הילד על שכמו ויביאהו לת"ת, ובלילה היי בא ונושאו על כתפיו הביתה. ואביו זה היי איש פשוט בתכלית הפשיטות, אבער אין חדר מוז דאך דער קינד גיין... און דעם טאטינס מס"נ האט זיך אפגערופען בא דעם זון, וכאשר הגדיל למד בישיבה ובניו למדו בישיבות, והוא כעת באה"ק יושב על התורה והעבודה ללמוד וללמד.

הסיפור הזה כתבתי לאדמו"ר [מוהרי"צ] ני"ע, בעת התייסדות כפר חב"ד ביקש ממני [ר' מלך הנ"ל] שאשתדל עבורו שיוקלט בין בני תורה. וקבלתי תשובה על מכתבי בזה"ל, מכתבו היקר לי בשתים קבלתי...

הרב יהושע מונדשיין
- ירושלים ת"ו -

י. בחוברת פקודי גליון כ"ו (תפ"ה) בסי' י"א ס"ו כתב הרב ש.פ.ב. נ"י וז"ל "ולע"ע לא ראיתי בשום מקום (...). שרש"י יבאר איך צריכים לתרגם ז' שמות המיוחדים של הקב"ה, ששם הוי' ואלקים הם בי מהם" עכ"ל.

ולא זכיתי להבין והרי פרש"י בראשית י"ז, א ד"ה אני אל-ש-די וז"ל "אני הוא שיש די בא-לקות לכל בריה, לפיכך התהלך לפני ואהיה לך לא-לוא ולפטרון, וכן כל מקום שהוא במקרא פירושו [כך]". עכ"ל.

וכן פרש"י בבראשית כ"ח, ג בד"ה ואל-שדי, וז"ל "מי שדי בברכותיו למתברכין מפיו יברך אתך" עכ"ל.

ואעפ"כ שפרש"י בבראשית ל"ה י"א ד"ה אני אל-שדי וז"ל "שאני כדי לברך שהברכות שלי" עכ"ל.

וכן יש פרש"י על כל השמות הקדושים!

בגליון כז (תפו) ש.ז. הרב הנ"ל בסי י"ג מאות 2 והלאה
לפלל אם שם א-לקים כשם עצם, וכן השאר שמות שאינן נמחקים
ג"כ כשם העצם לענין תרגום.

וכן האריך ליישר התרגום דהשמות הקי'.

וקודם שנרד לעיין על כל הנ"ל צריכים לידע אם פירוש
המלה צריך להתאים להתרגום של המלה, וגם אם כוונת המלה
ג"כ צריך להתאים להתרגום?

שהרי להגי רע"א ז"ל כל הנ"ל אמת, שכל הפירושים
והכוונות צריכים להתאים להתרגום, שמזה אפשר לאמר שכיון
שאי אפשר לתרגם שיתאים לכל הפירושים והכוונות, לפיכך
אין מתרגמים, מזה נוכל לאמר שלפי הדעות, שמותרים לתרגם,
מן הסתם מוכרחים לאמר, שאין התרגום צריך להתאים לכל
הפירושים, וא"כ אפשר לאמר שאין שום שייכות מהתרגום
להפירוש רק שיהי שייכות פרטית מהשם אל הענין שמדובר
אז, וכמו בהשם הקי' דש-די לעיל בפרש"י.

ולראיה לדבר, התרגום אונקלוס תרגם השם הקי' ה' רק
ככתבו, ה', וכן השם הקי' א-ה-י-ה אשר א-ה-י-ה, תרגם
ככתבו, ולא פשט ידו אפילו לה"אשר" (עיין בגר"א על זה
שהשם א-ה-י-ה שורש ומקור להשם הקי' דה'). משא"כ כל השאר
השמות הקי' שאינן נמחקים, התרגום אונקלוס מתרגם כמה
תרגומים לכל שם הקי'.

כגון השם הקי' א-להים! בבראשית א, א על הקרא "בראשית
ברא א-לקים וגו'" תרגם אונקלוס "בקדמין ברא ה' וגו'"
וכן תרגם עד בראשית ב, ד ששם על הקרא "ביום עשות ה'
א-לקים וגו'", לא תרגם כלום רק כתב ככתבו "ביומא די עבד
ה' א-לקים וגו'".

בשמות טו, יא אמר הקרא "מי כמכה באילים הי וגוי פרש"י בד"ה באלים וז"ל "בחזקים וכו"י עכ"ל והתרגום אונקלוס פי וז"ל "אנת הוא א-להא הי וגוי" עכ"ל.

וכן בשמות (כ,א) על הקרא "וידבר אלקים וגוי" פרש"י בד"ה וידבר אלקים וז"ל: "אין אלקים אלא דיין וכו"י עכ"ל והאונקלוס תרגם וז"ל: "ומלל הי" עכ"ל.

ולחבדיל אי"א ור"ר בהשם החול התרגום אונקלוס ג"כ לא פירש פירוש אחד, אלא הכל לפי הענין, ואפילו בקרא אחד, כגון בדברים ל"ב י"ז כתיב: "לשדים לא אלה אלקים לא ידעום" תרגם אונקלוס (והסכים עמו רש"י) לשדין דלית בהון צרוך (אלה) דחלן (אלקים) דלא ידעון וגוי".

ושם: אלה ואלקים אחד עיין בפרש"י בראשית (ל"ה ז) ד"ה נגלו אליו האלקים.

מכל הנ"ל באתי רק להעיר ולהאיר שכל השמות הקי יש להם פירושים ותרגומים שונים, הן מצד מקום, והן מצד זמן, והן מצד המתרגם. ואי לזאת לא יכולתי להבין על מה מקשים על המלמדים? ועל מה דוחקים פירושים? ועל מה מביאים ראיות? ועל מה מבקשים ראיות?

מן הסתם ידוע לכל, שיש ספרים בדפוס ובכתב יד, שכל מגמתם היא רק לבאר השמות הקי ולהבדיל אי"א ור"ר השמות של חול, ושיש שינוי דעות בין הספרים וכו' וכו'.

ובעיקר, המלמדים כשהם מתרגמים השמות הקי וכמ"כ כ"ק אדמו"ר שליט"א (במקומות שהביא כתי"ר) אין מתרגמים בדיוק ממש, רק נותנים סימנים - דהרי הביא כתי"ר בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א השם הקי המפורש, ותרגמו כ"ק אדמו"ר שליט"א "דער אויבערשטער" ואני בעניי לא מצאתי עד עכשיו שהשם המפורש מתורגם לה"עליון" (דער אויבערשטער), ולא מצאתי שכת"ר ידייק על זה, ולא מצאתי שהקשה לכ"ק אדמו"ר שליט"א על זה, ולא מצאתי שהקשה כתי"ר שיש סתירה בתרגום כ"ק אדמו"ר שליט"א מאידיש לאנגלית, שהרי תרגום אויבערשטער לאנגלית

אינו "lord" רק "the one above" או "the above one", אלא כתי"ר מקבל שתרגום "אויבערשטער" הוא סימנית, וא"כ שפיר שייך ג"כ אצל המלמדים שאינם מחוייבים לשים עול על התלמידים לזכור כל שם ק' ותרגומו שם, אלא משתמשים בסימנים, וכדאי כ"ק אדמו"ר שליט"א לסמוך עליו אפילו אם שמו אנו אליעזר, ואפילו שלא בשעת הדחק, ובפרט שכולנו דרדקים אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א.

וכ"כ הרב הנ"ל באות הנ"ל סימן 2 בקש להאיר עיניו עוד פרש"י שמפורש שם שא-לקים הוא לשון מרות ושופט. בראשית כל זה אינו שעשועים אלא תורה הקדושה, ובכלל בעניני תורה בכתב (ולדברי הטור, וכ"ק אד"ש פרש"י עה"ת הוא ג"כ תורה שבכתב) אומרים זיל קרי בית רב! אבל למלאות בקשות כתי"ר ארשום ב' פעמים שנעשה ג"כ חזקה, שמות ו' ב' ד"ה וידבר אלקים אל משה וז"ל "דבר אתו משפט וכו' עכ"ל. שמות כ' א' בד"ה וידבר אלקים וגו' וז"ל "אין אלקים אלא זיין" עכ"ל דין ושופט אחד!!

*

כתי"ר מביא ד"ק דהג' רע"א ז"ל, ומסיים, וז"ל: ומזה מובן לכל שמותיו של הקב"ה, ולהבדיל של בני"א שא"א לתרגם" עכ"ל.

אע"פ שכת"ר דייק כן בלשון הג' ני"ע, מ"מ איני יודע אם זה אמת, שהרי הוא חולק (לפחות) על ב' פוסקים ז"ל, האלי" רבה באו"ח בסי' קמ"ב ס"ק ג' וז"ל: "ונראה לי שהתרגום מוכיח כן, דבכל מקום מתרגם על (השם הק') א-ל-א-לקא והכא (בבית א-ל) לא מתרגם כלל רק בית א-ל" עכ"ל. מזה נראה שהתרגום אונקלוס מתרגם שם א-ל (אחד מהז' שמות שאינן נמחקין!).

והמלאכת הקדש (מהג' מוה"ר אלעזר פלעקלס ז"ל מ"ד דפראג יצ"ו) בדף יו"ד בתוספת קדושה פי' 1 הביא דבריו, וכתב, וז"ל: "לא כן הוא, הא מצינו פעמים הרבה שם א-ל ולא תרגם אונקלוס א-לקא, כמו א-ל עליון א-ל קנא, אמרי

א-ל וכיוצא בהן טובי וטוביי עכ"ל, נמצא שהוא גי"כ סובר, שיכולים לתרגם השמות הק' ולא עוד, הוא מחזיק מה שכתבתי למעלה, שאין תרגום אחד להשמות הק', אלא כל אחד לפי מקומו הק' וכו' וכו'.

ובדרך אגב (או אפשר קבע) קבלתי מכ"ק אד"ש שכשכותבים השם א-לקים אין מספיק חילוף הה"א לקו"ף אלא צריכים להפסיק האות אל"ף מהאות למ"ד, והחכם מבין.

סוף דבר, כת"ר הביא ד"ק דכ"ק אד"ש, לשאול על תרגום המלמדים, ואינו מסביר למה אינו שאלה על כת"ר גי"כ, ולמה לא חש כת"ר להשיב תרגומו של כת"ר?

כת"ר הביא ד"ק דהג' רע"א ז"ל לשאול על דברי המלמדים, ואינו מסביר למה אינו שאלה על כת"ר גי"כ, ולמה לא חש כת"ר להשיב דברי הג'?

ואקוה שכת"ר יקבל דברי כדברי אחוה, ולא ח"ו להיפוך.

הרב אליעזר צבי זאב צירקינד
- תושב השכונה -

ה י ו ם

יא. ג' אייר - "כל המדות, אף גם המדות הלא טובות, או גם רעות על פי תוארם ושמותיהם, אפשר להשתמש בהם לעבודת ה' ע"פ התורה. וכמו שהרה"צ ר' משולם זוסיא זצ"ל מהאניפאליא למד כמה דרכים בדרכי העבודה מגנב..."

- ויש להעיר ע"פ מ"ש בגליון (שלפניי) ע"ד מנהג החסידים מימי קדם ללמוד פרק בתניא בכל יום, וא"כ נמצא (מתאים למה שמתחילים לימוד התניא ביי"ט כסלו) שהיום עומדים כבר בסיום ח"א בתניא (לפעם השניי).

ועפ"ז יש להעיר מ"ש בהפתגם ע"ד המדות וכו' והיינו
מתאים לתוכן העיקרי דח"א בתניא.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
- ר"מ במתיבתא -

לזכות

התמים הלל אליהו הכהן שיחי
לרגל הכנסו לעול המצוות
ביום ב', י"ג אדר שני
תהא שנת משיח טובה
ולזכות אחיותיו
גאלדע עטל, יהודית שרה גיטל שיחיו

*

נדפס ע"י הוריהם
הרה"ת ר' יהודא הכהן וזוגי מרת מיכלה בריינדל שיחיו
בלעסאפסקי